

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

**Кафедра загальноправових та політичних наук**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Євроінтеграційні реформи та децентралізація

Освітня програма: \_\_\_\_\_ Політологія \_\_\_\_\_

Спеціальність: \_\_\_\_\_ 052 Політологія \_\_\_\_\_

Галузь знань: \_\_\_\_\_ 05 Соціальні та поведінкові науки \_\_\_\_\_

Ступінь вищої освіти: \_\_\_\_\_ магістерський \_\_\_\_\_

Затверджено на засіданні кафедри  
загальноправових та політичних наук

Протокол №12 від 10 липня 2020 р.

м. Запоріжжя, 2020 р.

| <b>1. Загальна інформація</b>   |  |
|---|--|
| <b>Назва дисципліни</b>   | <i>Євроінтеграційні реформи та децентралізація</i>   |
| <b>Рівень вищої освіти</b>  | <i>другий (магістерський) рівень</i>   |
| <b>Викладач</b>   | <i>Бабарикіна Надія Анатоліївна, кандидат політичних наук</i>  |
| <b>Контактна інформація викладача</b>   | <i>+380(61)7698626<br/>kafedra_zpn@zpn.edu.ua, kafedrazpn@gmail.com</i>  |
| <b>Час і місце проведення навчальної дисципліни</b>   | <i>Згідно з розкладом</i>  |
| <b>Обсяг дисципліни</b>   | <i>Кількість годин для денної форми – 90; кредитів – 3, розподіл годин (лекції – 14, семінарські – 14, самостійна робота – 60 (2)), вид контролю – залік</i> |
|   | <i>Кількість годин для заочної форми – 90; кредитів – 3, розподіл годин (лекції – 4, семінарські – 2, самостійна робота – 84), вид контролю – залік</i>      |
| <b>Консультації</b>   | <i>Згідно з графіком консультацій</i>  |
| <b>2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни</b>  |  |
| <i>Пререквізити навчальної дисципліни. Вивчення дисципліни «Євроінтеграційні реформи та децентралізація» базується на знаннях, одержаних при вивченні гуманітарних і соціально-економічних дисциплінах, а саме: «Зовнішня політика зарубіжних країн».</i>   |  |
| <i>Постреквізити навчальної дисципліни. Здобуті здобувачем вищої освіти знання при вивченні дисципліни «Євроінтеграційні реформи та децентралізація» є обов'язковими для таких складових подальшого навчання: переддипломна практика, кваліфікаційна дипломна робота.</i>   |  |
| <b>3. Характеристика навчальної дисципліни</b>  |  |
| <i>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:</i>  |  |
| <u><i>загальні компетентності:</i></u>  |  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</i></li> <li>• <i>знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</i></li> <li>• <i>здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</i></li> <li>• <i>здатність фахово спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.</i></li> <li>• <i>здатність читатися та оволодівати сучасними знаннями.</i></li> <li>• <i>здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</i></li> <li>• <i>здатність генерувати нові ідеї (креативність).</i></li> <li>• <i>вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.</i></li> <li>• <i>здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, з експертами з інших галузей знань.</i></li> <li>• <i>здатність працювати в міжнародному контексті.</i></li> <li>• <i>здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</i></li> </ul> |  |
| <u><i>фахові компетентності:</i></u>  |  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>розуміння принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.</i></li> <li>• <i>застосування політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.</i></li> <li>• <i>розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту функціонування та взаємодії.</i></li> <li>• <i>здатність розв'язання розумових задач щодо планування та організації політичного процесу.</i></li> </ul>   |  |
| <u><i>результати навчання:</i></u>  |  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>застосовувати критичне мислення, раціональну аргументацію, аналіз та синтез.</i></li> <li>• <i>постійно вчитися та оволодівати сучасними професійними знаннями.</i></li> <li>• <i>проводити професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел.</i></li> <li>• <i>знати нормативну та позитивну політичну теорію, політичний аналіз, порівняльну та прикладну політологію.</i></li> <li>• <i>розуміти принципи функціонування та закономірності розвитку влади та публічної політики,</i></li> </ul>  |  |

політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

- застосовувати політологічні поняття, теорії і методи до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.
- використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для інтерпретації та змістовного аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.
- фахово виконувати політико-організаційні експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та міжнародному ринку праці.

#### **4. Мета вивчення навчальної дисципліни**

Метою викладання навчальної дисципліни «Євроінтеграційні реформи та децентралізація» є формування системи знань та вмінь щодо ролі різних владних інституцій у процесі застосування у системі місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації повноважень

#### **5. Завдання вивчення дисципліни**

- ознайомити слухачів із сучасними підходами та концепціями щодо здійснення державної політики у сфері місцевого самоврядування;
- надати слухачам знання з теоретичних, правових та організаційних засад децентралізаційних процесів та інституційного розвитку місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах;
- розкрити основні ознаки децентралізованої моделі управління на місцевому рівні;
- сформувати у слухачів вміння щодо визначення основних переваг/позитивних наслідків, а також проблем та ризиків децентралізації владних повноважень на різних рівнях управління;
- сформувати у слухачів систематизовані знання про основні організаційно-правові механізми та технології управління на локальному рівні;
- сформувати вміння та навички щодо забезпечення збалансування інтересів самоврядування та державної влади на місцевому рівні в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду;
- сформувати систематизовані знання щодо чинників розвитку місцевого самоврядування.

#### **6. Зміст навчальної дисципліни**

##### **Змістовний модуль I. Євроінтеграційні реформи**

##### **Тема 1. Децентралізація як основний напрям євроінтеграційних реформ.**

Реалізація державної політики у сфері європейської інтеграції. Виконання маршрутною карти з імплементації Україною угоди з ЄС. Закріплення та прискорення європейської інтеграції. Інституційні механізми реалізації державної політики та система двосторонніх органів асоціації Україна — ЄС. Децентралізація як основний напрям євроінтеграційних реформ.

##### **Тема 2. Поняття і сутність категорії «децентралізація»**

Базові аспекти і проблеми сучасного розуміння поняття «децентралізація». У теоретичних і практичних дослідженнях поняття «децентралізація» є багатоаспектним та розглядається різнопланово. Система розподілу функцій і повноважень між державним і місцевими рівнями управління із розширенням прав останніх. Роль децентралізації управління в процесах становлення інституту місцевого самоврядування є визначальною.

##### **Тема 3. Європейська хартія місцевого самоврядування**

Європейська хартія місцевого самоврядування – ключовий орієнтир на шляху децентралізації та реформування місцевого самоврядування. Хартія є основним міжнародно-правовим документом і для країн-членів Ради Європи, оскільки містить стандарти щодо організації управління на місцях на засадах місцевого самоврядування. Хартію спрямовано на захист та зміцнення місцевої автономії в Європі, оскільки зобов'язує сторони застосовувати основні правила, які гарантують політичну, адміністративну та фінансову незалежність органів місцевого самоврядування від державної влади.

##### **Змістовний модуль II. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування.**

##### **Тема 4. Децентралізація як основний принцип реформування місцевого самоврядування.**

Децентралізація – процес для результату. Децентралізація владних повноважень:

сутність та поняття. Види та форми децентралізації. Законодавчі та нормативно-правові засади здійснення державної політики у сфері місцевого самоврядування. Світові моделі децентралізованого управління. Переваги та наслідки децентралізації владних повноважень.

**Тема 5. Реформа децентралізації в зарубіжних країнах: досвід для України.**

Сталий розвиток та ефективно муніципальне врядування. Розвиток територіальної згуртованості. Децентралізація та багаторівневе управління. Тенденції децентралізації управління в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. Децентралізація та реінтеграція: баланс між місцевими та регіональним самоврядуванням.

**Тема 6. Історія становлення конституційної основи місцевого самоврядування в Україні.**

Українська народна республіка. Адміністративно-територіальний устрій та структура влади в Українській РСР від 1929 р. до 1990 р. Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні від 1990 р. до 2014 р. Система влади та ознаки форми правління в Україні. Відродження місцевого самоврядування у новітній період. Роль і місце місцевого самоврядування в системі місцевої влади, його відмінність від виконавчої влади та самоорганізації населення. Органи місцевого самоврядування. Місцеві державні адміністрації Самоорганізація населення.

**Тема 7. Перспективні напрями формування територіальних громад**

Реформування місцевого самоврядування та системи територіальної організації влади в Україні в умовах реалізації реформи децентралізації. Мета, напрям та механізми формування ефективного самоврядування в Україні. Розподіл повноважень між центральними, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, а також в системі місцевого самоврядування. Характеристика основних повноважень органів місцевого самоврядування базового, субрегіонального, регіонального рівнів. Алгоритм добровільного об'єднання територіальних громад.

**7. План вивчення навчальної дисципліни**

| № теми                      | Назва теми  | Форми організації навчання | Кількість годин для денної форми навчання | Кількість годин для заочної форми навчання |
|-----------------------------|---|----------------------------|---|--|
| 1                           | Децентралізація як основний напрям євроінтеграційних реформ.                  | л / с / срс                | 2 / 2 / 8                                 | 0,5 / 0,25 / 12                            |
| 2                           | Поняття і сутність категорії «децентралізація»                                | л / с / срс                | 2 / 2 / 8                                 | 0,5 / 0,25 / 12                            |
| 3                           | Європейська хартія місцевого самоврядування                                   | л / с / срс                | 2 / 2 / 8                                 | 0,5 / 0,25 / 12                            |
| <b>Модульний контроль</b>   |   |                            |   |  |
| 4                           | Децентралізація як основний принцип реформування місцевого самоврядування.    | л / с / срс                | 2 / 2 / 9                                 | 1 / 0,5 / 12                               |
| 5                           | Реформа децентралізації в зарубіжних країнах: досвід для України.             | л / с / срс                | 2 / 2 / 9                                 | 0,5 / 0,25 / 12                            |
| 6                           | Історія становлення конституційної основи місцевого самоврядування в Україні. | л / с / срс                | 2 / 2 / 9                                 | 0,5 / 0,25 / 12                            |
| 7                           | Перспективні напрями формування територіальних громад                         | л / с / срс                | 2 / 2 / 9                                 | 0,5 / 0,25 / 12                            |
| <b>Модульний контроль</b>   |   |                            |   |  |
| <b>Підсумковий контроль</b> |   |                            | залік                                     |  |

## 8. Самостійна робота

Самостійна робота – це вид розумової діяльності, за якої студент самостійно (без сторонньої допомоги) опрацьовує в кожному змістовному модулі перелік тем (на основі опрацювання інформаційних джерел веде пошук відповідей на актуальні питання, вирішує практичні питання, складає тести, вирішує задачу або ситуаційну вправу, виконує інші завдання на основі знань, отриманих з підручників, книг, лекцій, практичних занять). Головною метою самостійної роботи є формування самостійності суб'єкта, що вчиться, формування його вмінь, знань і навичок.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Євроінтеграційні реформи та децентралізація» виокремлено такі види самостійного навчання студента:

- 1) відпрацювання тем лекцій та семінарських занять, виконання практичних робіт;
- 2) підготовка доповідей, презентація результатів власних досліджень та проекту;
- 3) підготовка до модульного контролю та екзамену;
- 4) робота з інформаційними джерелами та ін.

Кожен із зазначених видів потребує від студентів наполегливої самостійної праці. Насамперед, потрібно, щоб кожен студент у процесі навчання дотримувався гігієни розумової праці. Викладач дисципліни на початку вивчення дисципліни проводить настановне заняття, особливо зі студентами, які оформили індивідуальний графік навчання.

Здійснюється самостійна робота безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять. Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів, регламентується робочим навчальним планом.

Завдання до самостійної роботи мають унеможливити механічне заучування студентами фактичного матеріалу або поверхове знайомство з явищами та процесами. Для отримання позитивної оцінки студент повинен не просто продемонструвати володіння певним обсягом знань, а й уміти розв'язувати певні елементи наукових проблем, аналізувати та систематизувати отримані дані, знаходити оригінальні рішення на підставі самостійно здобутої інформації, формулювати й відстоювати власну точку зору. Йдеться, передусім, про самостійне опрацювання навчальної, наукової та довідкової літератури. Рекомендованим елементом цієї роботи студентів є ведення записів (допускається й електронний варіант або презентація). Такий підхід сприяє кращому засвоєнню фактичного матеріалу, дає можливість зберегти його в зручному для використання вигляді. Рівень виконання студентом самостійної роботи враховується при виставленні підсумкової оцінки за змістовими модулями навчальної дисципліни.

Студенти мають змогу отримати завдання та завантажити свої напрацювання в систему дистанційного навчання (moodle) НУ «Запорізька політехніка» (<https://moodle.zp.edu.ua/>).

| Теми  | Кількість годин для денної форми навчання | Кількість годин для заочної форми навчання |
|---|---|--|
| Тема 1. Децентралізація як основний напрям євроінтеграційних реформ.                  | 8   | 12   |
| Тема 2. Поняття і сутність категорії «децентралізація»                                | 8   | 12   |
| Тема 3. Європейська хартія місцевого самоврядування                                   | 8   | 12   |
| Тема 4. Децентралізація як основний принцип реформування місцевого самоврядування     | 9   | 12   |
| Тема 5. Реформа децентралізації в зарубіжних країнах: досвід для України              | 9   | 12   |
| Тема 6. Історія становлення конституційної основи місцевого самоврядування в Україні. | 9   | 12   |
| Тема 7. Перспективні напрями формування територіальних громад                         | 9   | 12   |
| Разом   | 60  | 84   |

Консультативна допомога студенту надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій <https://zp.edu.ua/kafedra-zagalnopravovuyh-ta-politychnyh-nauk>;
- листування за допомогою електронної пошти [kafedra\\_zpn@zp.edu.ua](mailto:kafedra_zpn@zp.edu.ua) (у форматі 24/7);
- відеозустріч, аудіоспілкування або чат консультації (за графіком консультацій викладача).

## 9. Система та критерії оцінювання курсу

### Зведена таблиця набору балів за семестр

| Бали за навчальний семестр          | Розподіл балів за змістовними модулями |                                     |
|-------------------------------------|--|-------------------------------------|
|                                     | 1 зміст. модуль<br>(максимум балів)    | 2 зміст. модуль<br>(максимум балів) |
| Поточний контроль                   | 60                                     | 60                                  |
| Модульний контроль (МК)             | 40                                     | 40                                  |
| Всього по змістовним модулям 1 та 2 | 100                                    | 100                                 |
| Всього за вивчення дисципліни       | 100 (3М1 + 3М2 / 2)                    |                                     |

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка за національною шкалою                              |   |
|--|--|---|
|  | для екзамену, курсового проекту (роботи), практики         | для заліку  |
| 90-100                                       | відмінно   | зараховано  |
| 85-89  | добре  |   |
| 75-84  |  |   |
| 70-74  |  |   |
| 60-69  |  |   |
| 35-59  | незадовільно з можливістю повторного складання             | не зараховано з можливістю повторного складання             |
| 1-34   | незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни | не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни |

## 10. Політика курсу

**Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента).** Відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). Самостійну роботу студент виконує у системі дистанційного навчання (<https://moodle.zp.edu.ua/>). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань також можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання.

**Політика дедлайнів.** Студент зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) студент має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни.

**Політика академічної доброчесності.** Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях.

**Політика дотримання прав та обов'язків студентів.** Права і обов'язки студентів відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»



[https://zp.edu.ua/uploads/dept\\_nm/Polozhennia\\_pro\\_organizatsiyu\\_osvitnoho\\_protseesu.pdf](https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf)).

**Політика конфіденційності та захисту персональних даних.** Обмін персональними даними між викладачем і студентом в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».